

DK - DIALOG

Cena 3,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

PROČ TOLIK NESPOKOJENOSTI?

Začátek roku se spojuje s bilancováním uplynulého a perspektivou příštího. Přiznávám značné znechucení. Nepřešlo mne ani po přečtení úvahy našeho premiéra "Proč je stále ještě tolik nespokojenosti?" (Lidové noviny 17.1.1994). Omezil totiž nespokojenost na životní úroveň. Projevila až dojemnou starost o to, zda je dostatečně slyšet hlas oné "opravdu malé" skupinky těch, jimž přiznal nárok na nějaké existenční nášky, respektive důvod k nim. Tomu zbylému davu nespokojenců důrazně připomněl jejich evidentní neschopnost využít vlastní podnikavosti, neumění zfruktifikovat své přednosti a schopnosti, rozvinout je a prosadit se.

Namítám, že k pocitu spokojenosti, vnitřního uspokojení, nestačí plný žlab. Nejsem profesionální plačka ani opozičník za každou cenu a náležitě tudíž, podle pana premiéra, do skupiny hodné jeho zájmu, do početného houfu oněch "pouze" zklamaných. Čím?

Zaprvé tím, že se na hřišti, hrubě nalajnovaném, odehrává před očima hra nečistá, s fauly a podrazy, kterým nejsme schopni čelit, ledaže bychom zmobilizovali zbytky sil a hlasitě zařvali: Tak tohle ne! Pravidla této hry, ať už politické nebo na hřišti ekonomiky, se totiž vykládají právě v rámci využití vlastních předností, aniž se přesně definuje, jakých. Nejsou vůbec nechápatí ti poučení minulostí o tom, co se vyplácí za každého režimu! Dovedli to i za bolševika využívat znamenitě a ani k tomu nepotřebovali návodů pana Hayeka. Jednali racionálně a pragmaticky. Stačilo mít ostré lokty, dostatečné konexe směrem k vlivným, ani partajní knížka nemusela být bezpodmínečně nutným předpokladem úspěchu, byl-li člověk dostatečně servilní, měl-li uši hluché ke křivdám a žaludek dostatečně vydlážděný. Sledoval-li jen křivku vlastního vzestupu a byl bezohledný vůči těm, kteří těchto potřebných vlastností neměli dostatek. A nedej bože, odvážil-li se kdo kritizovat linii, jedinec správnou a spásnou, závaznou! Kacíři se jednoduše odstavili, ne-li něco horšího.

I stalo se teď zaklínadlem slovo "trh" a "tržní" jako návod k jednání tržnímu; bez varování, že termín není kmenově odvozen od "trhnout", urvat co nejvíce pro sebe. Naopak, je jedno, čím kdo odstartoval tržní podnikání, kde vzal peníze a do čeho je investuje, jen když to nese další kapitál ("Neznám špinavé peníze"). První, ač zdaleka ne jediná nemravnost, která mi brání ve spokojenosti. Dokonce ani ti, kteří by měli jít zářným příkladem a vzorem, naši volení zástupci, se mnohdy nechovají jinak než "tržně". A tak na jedné straně opasky utažené nadoraz (a není to skupinka zanedbatelná a tiše trpící), na straně druhé se nám mísí trh do politiky, máme "šikovné" politiky-podnikatele a nenecháme je, chlápce, padnout; co činí totiž jiného, než že využívají všech svých schopností? Na straně jedné ždímáme daně od slabých

a nejelabších, na straně druhé nám prsty protéká miliardová řeka úniků, podvodů, nedobytných pohledávek a krádeží.

Za čtyři desetiletí komunistického hospodaření a devastací, hospodářských i morálních, též nikdo nemůže. Kam se poděli všichni ti ideologičtí normalizátoři, katani, práškači, podpisovači nesmyslných projektů, autoři kuriózních seznamů zakázaných knih a předčasně monstrózních akcí, jako byla Anticharta? Vymfeli? Kdepak! Za všechny to jaksi symbolicky odseděl Štěpán, ostatní se už zase otepali. "Nepostradatelní" odborníci dál jezdí do rozvojových i nerozvojových zemí vydělávat valuty, jiní jsou nepostradatelní v podniku, další úspěšně podnikají. Nuže, další nemravnost, která mi brání v pocitu, že spravedlnost zvítězila. Přetvářkami se nám, místo častušek hrají jiné songy, dnes už mohou kohokoliv z nás ostatních klidně nazvat levičákem, zatímco dříve jsme byli úchylnou hrubě pravcovou.

Někde se postupně vytrácí to, co jsme uvykli nazývat cti, mravností, kulturou chování, ohleduplností, pocítovali jsme to jako životně důležité v dobách, kdy tyto hodnoty byly obráceny ve frašku, ale nedosahujeme po tom marně i teď? Vytrácí se i to, co s pojmem demokracie jako s nepřijatelnější formou vlády spojoval nejpocitivější z českých novinářů - Karel Havlíček Borovský: mravnost a poctivost v politice. A ta, mimochodem, není svinato, politika znamenala nejvznešenější a nejryzejší činnost starého Řeka - správu věcí veřejných v zájmu obce. V zájmu obce, nikoli v zájmu boje o koryto! (Teprve v Římě vznikl způsob "odstranit povýšením" - a ujal se.) Namísto výběru osobností, které kromě profesionální zdatnosti vlastní i charakter, jsme svědky licitací politických stran o ten či onen "post".

Nespokojenost s obsahem měšce nestojí na první příčce: bezpečně vede kriminalita. Rozdílná z pohledu mužů obklopených tělesnou stráží, z pohledu řadového občana, jemuž prozatím jen vykradli byt, a ještě odlišnější z pohledu táty, kterému zabili dítě. "Kam se až vyklízí pole zločinu?" ptal se Karel Friml v článku "Bezpečně ukrytý strážník" z loňského podzimu (Lidové noviny, 9.10.1993, s.XII). V nedávném pořadu televize o možnostech sebeobranu otázky opakoval. Daleko se vyklidilo, tak daleko, že se přelovečné ucho dříbnu dávno utrhlo. Občana pranic nezajímá porovnání s kriminalitou sousedního Bavorska či ještě vyspělejších zemí na Západě. Zato se právem zajímá o to, jak reaguje na seestně chápání bezbřehé svobody, na vznik organizovaného zločinu a růst kriminality státní správa, tvůrci legislativy a soudci. Přiznává-li se veřejně, že se s tím nedá dělat nic moc, nebo dokonce káše-li se blud, že to je jakýsi průvodní jev demokracie, je to důvod k nespokojenosti, a to dost značné. O tom, zda a jak může kriminalita ohrozit demokracii, jsme v Dk-Dialogu již diskutovali.

Co dělat? Nikdo z nás není tak domýšlivý, aby věřil tomu, že hratka lidí může ovlivnit běh událostí, být arbitrem v debatách, co je a co není demokratické. Přesto, souhlasím s Janem Bouzkem, každý důvod k nespokojenosti je zároveň výzvou k činům, nejen k brblání u piva. Lhostejnost a otrávenost je začátkem konce. Přejí všem hodně zdraví v novém roce a hodně nespokojenosti, t.j. nesmířlivosti s napravováním.

Alena Šubrtová

ZÁLEŽÍ NÁM NA NAŠICH OBČANECH?

Je-li základem demokracie svobodný občan, mám za to, že k povinnostem demokratického státu patří poskytovat svým občanům jisté služby. Demokratický stát je zřizován proto, aby stanovil určitá pravidla soužití svých občanů a bděl nad jejich dodržováním, aby chránil poctivě před nepoctivými, aby se staral o obranu v případě napadení zvnějšku a aby působil ve prospěch svých občanů v mnoha dalších směrech, na nichž se občané, resp. jejich volení zástupci shodnou. Podmínkou přitom je, že všichni občané jsou si před státem a jeho zákony rovni, a to bez ohledu na pohlaví, národnost, výši majetku atd., že stát a jeho úřady nepopřávají více sluchu a pozornosti bohatým před chudými a naopak dbají o to, aby i ti méně úspěšní mohli prožít svůj život na lidsky přijatelné úrovni.

Domnívám se, že tato hlediska mají platit pro všechny občany státu, bez ohledu na to, zda žijí přímo na jeho území nebo kdekoli jinde. Proto nemohu pochopit poněkud podivný vztah naší vlády i parlamentu například a zejména k občanům bývalé Československé republiky, kteří se 1. ledna 1993 bez vlastního přičinění probudili v cizím státě, ve Slovenské republice, a přitom se cítí být Čechy a chtějí mít českou státní příslušnost. Z jejich četných dopisů je známo, že v takovém případě jim sice nikdo nebrání na Slovensku žít, dostávají však statut cizince se všemi z toho vyplývajícími omezeními. A to jen proto, že zákony České republiky neuznávají možnost dvojího občanství, které by jim - při souběžném získání občanství slovenského - umožnilo žít na Slovensku jako plnoprávní občané.

Mám značné pochybnosti, že příslušníci oněch dvanácti šlechtických rodů (a možná jich bude i víc), kterým bylo nedávno přiznáno české občanství, aby se mohli ucházet o restituci svých rozsáhlých majetků u nás, se zároveň zřekli své příslušnosti k Rakouské republice, ke Spolkové republice Německo nebo k jiné zemi. Možná ovšem, že na to šli od lesa: třeba se prostě některý z členů rodu obětoval a v zájmu rodu se vyvázal ze svého dosavadního občanství, aby mohl přijmout občanství České republiky. Dekorem zákona pak bylo zachováno a rozmnoženo rodového majetku za takovou "oběť" rozhodně stojí. Vždyť kapitál je stejně mezinárodní.

Snad by bylo možno něco podobného doporučit i českým rodinám žijícím na Slovensku. Zdá se mi to však poněkud nedůstojné a kromě toho si myslím, že by se demokratický český stát měl ke svým občanům chovat ohleduplněji a najít lepší řešení. Netýká se to ostatně jen Čechů žijících za hranicí, která vznikla před rokem a několika dny a dosud ani ještě není definitivně stanovena.

Josef Janoušek

OPRAVDU NEEXISTUJE KOLEKTIVNÍ VINA?

Na jednom loňském diskusním setkání Dk vyjádřil místopředseda kolega Hendrych svou víru, že nikdo ze členů si nemyslí, že existuje kolektivní vina. Než jsem stačil sformulovat své pochybnosti, náš předsedající kol. Vaněček diskusi ukončil. Od té doby jsem neměl příležitost se s kol. Hendrychem setkat, a proto používám tento způsob vyjádření svých odlišných názorů.

Souhlasím s tím, že uplatnění principu kolektivní viny je často pochybné. Je to v těch případech, kdy se provinění jednotlivců

livce nebo i skupiny nepodaří vyšetřit a ve snaze, aby viník neunikl trestu, se potrestá celý kolektiv. S takovým používáním kolektivní viny a následujícího trestu se mnozí z nás jistě setkali na vojně, kde při nemožnosti odhalení viníka se s lehkostí zarázily vycházky pro celou světnici, četou nebo rotu, takže kolektivní trest postihl nevinnou většinu.

Pokusme se však přiblížit k tomuto problému z jiné strany. Kolektivy nepochybně existují a vyvíjejí činnost. Domnívám se, že kdo může vyvíjet činnost, může také touto činností něco způsobit, něco zavinit. A jestliže kolektiv svou činností něco zavinit, není to pak vina kolektivu? Není to kolektivní vina? Jaké zázraky chrání kolektivy, že nemohou mít vinu, jaké logické postupy působí v myslích našich učenců, že mohou tvrdit, že kolektivní vina neexistuje? Nerozumím, co se tímto tvrzením z toho, co jsem uvedl, popírá.

Lumír Tuček

UPOZORNĚNÍ

Spolu s posledním číslem Dk-Dialogu jsme vám zaslali aktualizovanou informaci o Demokratickém klubu, určenou novým zájemcům o členství. Na požádání (event. telefonické: Ing. Maxa - 295351) vám zašleme potřebný počet dalších výtisků. Sdělte nám též adresy osob, kterým bychom podle vašeho mínění měli zasílat Dk-Dialog.

* * *

Příští diskusní setkání členů Dk a přizvaných hostů k aktuálním politickým otázkám se koná dne 10.3. v 17 hod. na Právnické fakultě UK, nám. Curieových 7, 1.patro, místnost č. 42. Přijďte a přiveďte své přátele.

DOPORUČUJEME K PŘEČTENÍ

(další z přednášek RSE, které můžeme zapůjčit)

Zdeněk Suda	Místo sociální politiky a veřejné péče v demokracii	(42)
Zdeněk Suda	Vztah demokracie a trhu	(43)
Zdeněk Suda	Osud komunismu jako společenského experimentu	(44)
Ján Rychtár	O cestě států k ústavnosti (názory prof. Dicka Howarda z Virginie, USA)	(45)
Jaroslav Kapr	Otázka demokracie v organizační struktuře průmyslových a obchodních podniků	(46)
Zdeněk Suda	Úvahy o historických zkušenostech Čechů a Slováků v oboru demokratických institucí a demokratického politického procesu	(48-49)
Zdeněk Suda	Úloha práva na sebeurčení v demokratické politické kultuře	(50)

Vydavatel: Demokratický klub, pošt. přihrádka 663, 111 21 Praha 1
Odp. redaktor: Josef Janoušek, Domažlická 4, 130 00 Praha 3
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20.12.1993.
Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759